

ЗМІСТ

ВСТУП	6
--------------------	---

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Глава 1. Національна економіка: загальне і особливе</i>	10
1.1 Сутність національної економіки	10
1.2 Структура національної економіки	16
1.3 Економічні теорії та базисні інститути національної економіки	20
1.4 Функціонування інфраструктури національної економіки	26
<i>Глава 2. Суспільний добробут та економічний потенціал</i>	32
2.1 Теорія суспільного добробуту та соціально-ринкова економіка	32
2.2 Сутність та склад економічного потенціалу	37
2.3 Інституціональні підходи до дослідження та розвитку національної економіки	42
<i>Глава 3. Державне управління національною економікою</i>	48
3.1 Сутність та методи державного управління національною економікою	48
3.2 Демократія, економічна свобода та економічний порядок	52
3.3 Програмування та прогнозування національної економіки	59

3.4 Соціально-економічна стратегія країни та макроекономічне планування	64
--	----

РОЗДІЛ 2
РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
В СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

<i>Глава 4. Трансформація національної економіки в перехідний період розвитку</i>	72
4.1 Сутність трансформації національної економіки	72
4.2 Моделі і концепції розвитку національної економіки	85
4.3 Об'єктивна необхідність трансформації національної економіки в сучасних умовах	92
<i>Глава 5. Економічне зростання і національна економіка</i>	104
5.1 Сутність і джерела економічного зростання	104
5.2 Економічне зростання як основа розвитку національної економіки	109
5.3 Науково-технічний прогрес і його вплив на економічне зростання	126
<i>Глава 6. Конкурентоспроможність національної економіки</i>	136
6.1 Сутність конкуренції та конкурентоспроможності національної економіки	136
6.2 Україна в міжнародних рейтингах конкурентоспроможності	145
6.3 Державна політика підвищення конкурентоспроможності національної економіки	158
<i>Глава 7. Інвестиційна діяльність в національній економіці</i>	164
7.1 Сучасні особливості міжнародної інвестиційної діяльності	164

7.2 Специфіка участі України в міжнародних інвестиційних процесах	173
7.3 Активізація інвестиційної діяльності на національному рівні	182
<i>Глава 8. Інноваційна складова національної економіки</i>	200
8.1 Інновації, інноваційний процес та інноваційна діяльність в структурі національної економіки	200
8.2 Інфраструктура інноваційної економіки	206
8.3 Кластери як каталізатори інноваційного розвитку в сучасній економіці	215
8.4 Особливості та шляхи розвитку інноваційної складової України	221
<i>Глава 9. Сучасні тенденції розвитку національної економіки в умовах глобалізації</i>	234
9.1 Індустрія 4.0 на сучасному етапі розвитку національної економіки	234
9.2 Інформаційно-технологічні послуги як динамізуючий фактор розвитку національної економіки	244
9.3 Діджіталізація національної економіки	261
ВИСНОВКИ	269
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	271

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку, в умовах подальшого формування ринкових відносин, національна господарська система України динамічно змінюється. Вона виступає як цілісний організм, який сформувався під впливом факторів, що функціонує за певними законами. Нормальне і ефективне функціонування національної економіки передбачає певну соціальну середу, що характеризується політичною стабільністю і наявністю прийнятних для всіх зацікавлених сторін правил гри, підтримуваних силою і авторитетом держави.

Відмінною особливістю монографії «Національна економіка: теорія, методологія та сучасні тенденції трансформації» є єдність теоретичного і практичного аналізу процесів, які відбуваються в економіці України, що дозволяє не тільки краще оцінити минуле, а також теперішній стан національної економіки, а й визначити підхід до її майбутнього. Структура монографії є класичною для наукових робіт: кожен окремий блок інформації виділений у самостійну главу, а всі глави в сукупності становлять логічно побудоване дослідження.

У Главі 1 розкрито сутність поняття «національна економіка»; представлено ознаки національної економіки та надано їй характерні риси, які враховують при формуванні та впровадженні моделі управління нею. Представлено історичний екскурс та основні економічні теорії її розвитку національної економіки, а також детально розглянуто її структуру й інфраструктуру.

В Главі 2 розглянуто наукові погляди щодо теорії суспільного добробуту, за допомогою якої можливо надати оцінку ефективності рішень та пропонувати нові ефективні напрямки економічної політики держави для подальшого розвитку національної економіки. Представлено сутність та складові економічного потенціалу країни; надано класифікацію інституціональних теорій і підходів до дослідження національної економіки.

У наступній главі монографії вивчено сутність державного управління національною економікою; представлено методи, форми і засоби державного управління національною економікою; окреслено характерні риси та форми демократичної економічної системи як складової частини загального процесу демократизації суспільства на шляху перетворення його на суспільство демократичного соціалізму. Обґрунтовано особливе значення інструментів управління та регулювання національною економікою, а саме прогнозування, планування, програмування розвитку держави.

У Главі 4 розкрито категоріальний зміст поняття «трансформація економічної системи» в умовах ринкових реформ; досліджено особливості трансформації економіки України та представлено моделі, концепції та стратегії розвитку національної економіки. Викладено причини виникнення негативних структурних зрушень трансформації економічного розвитку України та головні причини невдач економічних перетворень в нашій країні. Обґрунтовано причини занурення України в «пастку бідності» з усіма відповідними наслідками та запропоновано напрямки розвитку економіки України в умовах трансформаційної кризи.

У Главі 5 розкрито сутність, теорії та джерела економічного зростання як основи розвитку національної економіки; виявлено основні чинники, обставини і стратегічні недоліки, що викликали в Україні економічну кризу 90-х років ХХ ст. Особливу увагу приділено обґрунтуванню значення та впливу науково-технічного прогресу на економічне зростання держави.

У наступній главі монографії розглянуто такі економічні категорії як «конкуренція» та «конкурентоспроможність» національної економіки, а також поняття, пов'язані з ними (національна і міжнародна конкурентоспроможність). Досліджено конкурентоспроможність та інноваційний розвиток економіки України за такими міжнародними рейтингами, як індекс глобальної конкурентоспроможності, індекс економічної свободи, індекс легкості ведення бізнесу, індекс сприйняття корупції, індекс людського розвитку, індекс економіки

знань, глобальний індекс інновацій та здійснено аналіз еволюції місця, займаного Україною в цих рейтингах.

У Главі 7 викладено сутність поняття «інвестиція»; запропоновано паспорт інвестиційної діяльності; вивчено основні причини низького рівня залучення іноземного капіталу в Україну. Обґрунтовано пріоритетні напрями активізації інвестиційного процесу та підвищення інвестиційної привабливості України, а також розроблено організаційно-економічний інструментарій активізації інвестиційного процесу на державному рівні.

У наступній главі ґрунтовно розкрито сутність понять інновація, інноваційний процес, інноваційна здатність, інноваційна діяльність, інноваційний тип розвитку держави. Представлено інноваційну інфраструктуру національної економіки, до якої віднесено стартапи, венчурний бізнес, бізнес-інкубатори, технопарки, технолоґіси та виявлено тенденції і особливості їх розвитку. Досліджено типи та особливості кластерів, які повинні слугувати каталізаторами інноваційного розвитку в сучасній економіці держави; обґрунтовано причини, які перешкоджають розвитку кластерів в Україні. Визначено особливості, які визначають сучасний розвиток науково-технічної сфери України, фактори кризового стану сфери науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт в країні. Обґрунтовано чинники та принципи державної інноваційної політики, які забезпечать успіх України на міжнародному ринку.

В заключній главі розглянуто основні риси, цілі та принципи переходу до Індустрії 4.0, її наслідки та базові технології, на яких вона ґрунтується. Обґрунтовано значення інформаційно-комунікаційного сектору (ІКС) або інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як найважливішого фактору розвитку національної економіки на сучасному етапі. Детально представлено вплив діджиталізації на національну економіку, її головні переваги та подальші можливості для економіки України.

РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ
ГЛАВА 1	НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЗАГАЛЬНЕ І ОСОБЛИВЕ
1.1	<i>Сутність національної економіки</i>
1.2	<i>Структура національної економіки</i>
1.3	<i>Економічні теорії та базисні інститути національної економіки</i>
1.4	<i>Функціонування інфраструктури національної економіки</i>

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

ГЛАВА 1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА: ЗАГАЛЬНЕ І ОСОБЛИВЕ

1.1 Сутність національної економіки

Останнім часом в процесі дослідження характеристики та розгляду економіки конкретної країни, поряд з поняттями «економіка країни», «народне господарство», «національне господарство» та ін., активно застосовується термін «національна економіка», який сприймається, як синонім до вищезазначених понять. Термін «національна економіка» використовується разом із макроекономікою, тобто ці поняття співвідносяться як тотожні, тільки національна економіка – більш загальне поняття, яке містить мікро-, мезо-, макро-економіку. В цілому маємо що, **національна економіка** – система взаємозв'язаних галузей і сфер діяльності людей, якій властива відповідна пропорційність, взаємозумовленість розміщення на території, обмеженій державними кордонами. Слід відзначити, що національна економіка є продуктом певних історичних процесів і періодів. Зміст поняття «національна економіка» трактується вченими по-різному та досі немає єдиної наукової точки зору. Багатьма науковцями він вживається в декількох значеннях, що підтверджує складність даного об'єкта дослідження та потребує більш детального розгляду. Дослідження наукових поглядів щодо сутності поняття «національна економіка» наведено у табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Наукові підходи до розуміння

Прізвище науковців	Сутність поняття «національна економіка»
Українські науковці	
Гринів Л.С., Кічурчак М.В. [1, с. 16]	Організаційно-економічна система взаємопов'язаних сфер господарської діяльності людей, якій властива технологічна та територіально-галузева пропорційність, обмежена державними кордонами
Мельник А.Ф., Васіна А.Ю., Желюк Т.Л., Попович Т.М. [2, с. 10]	Структурно і організаційно єдина система взаємозв'язаних галузей і сфер діяльності людей, якій властива відповідна пропорційність, взаємозумовленість розміщення на території, обмеженій державними кордонами
Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. [3, с. 576]	1. Система економічних відносин між людьми в процесі взаємодії з розвитком продуктивних сил у всіх сферах суспільного виробництва, цілісність якої, в межах єдиної централізованої держави, забезпечує і відповідний господарський механізм. 2. Сукупність окремих галузей, сфер народного господарства і регіонів, а також підприємств у процесі взаємодії, об'єднаних на основі національного поділу праці, відповідних економічних відносин і господарського механізму
Тарасевич В.М. [4]	Певна економічна система країни в конкретних історичних умовах
Опришко В.Ф., Хатнюк Н.С., Фукс Н.А. [5, с. 10]	Сукупність взаємопов'язаних суспільним поділом праці галузей і сфер економіки країни в певний історичний період її розвитку, які в процесі свого функціонування та взаємодії утворюють систему суспільного відтворення
Зарубіжні вчені	
Градов А.П. [6, с. 40]	Структурована в галузевому та регіональному просторах економічна діяльність в масштабах країни, яка регулюється інституціональною системою та відповідає економічному, політичному (державному) та ідеологічному (суспільному) порядку, що формується в цій країні
Савченко П.В. [7, с. 21]	Сукупність виробничих сил, виробничих відносин, соціокультурних традицій ведення господарства і цінностей, що впливають на особливості економічного зростання країни
Бункина М.К. [8, с. 484]	Економіка, що вивчає економічну поведінку людей в контексті специфіки національної мотивації, досвіду і традицій, особливостей, які надають специфічний формат дії об'єктивних закономірностей і методів національної політики
Золотогорів В.Г. [9, с. 320]	Сукупність господарських одиниць (уряд, фізичні особи, приватні неприбуткові організації, підприємства тощо), діяльність яких в переважній частині здійснюється на економічній території країни